

Crònica lletres

Un autor 'terminal i inaugural'

Valèria Gaillard

Barcelona

Gaziel es fregaria les mans si pogués veure que, gairebé un segle més tard, s'ha complert un dels seus somnis: que a Catalunya es creés una societat que, a semblança de la francesa i l'holandesa, aplegués els lectors de Marcel Proust. Així avui ja és una realitat i, lluny del que es pugui pensar, l'obra de l'escriptor francès no ha deixat de generar, en aquest principi del segle XXI, interès. La prova: l'expectativa que va despertar dimecres passat a Barcelona la presentació del volum que recull les ponències del primer col·loqui internacional *Proust a Catalunya, Lectors, crítics, traductors i detractors de la 'Recherche'*, organitzat per la Càtedra Josep Pla de literatura i periodisme el juny passat a la Universitat de Girona.

"Proust és l'autor que he llegit més vegades al marge de la *Divina Comèdia*", confessava d'entrada Pere Gimferrer en la seva intervenció. Segons el poeta, dietarista i escriptor, Proust suposa un moment terminal i alhora inaugural de la prosa francesa i la prosa en general. En aquest sentit, el va comparar amb Picasso en el terreny de l'art pictòric: "Els dos fan de síntesi i de superació". Gimferrer ho té clar, "Proust no ha perdut actualitat", malgrat que la seva recepció va ser "tardana" i "fragmentària", tant en català com en castellà. Per aquest motiu, durant dècades ha tingut influència en els autors que llegien el francès, com per exemple Llorenç Vilallonga.

"Què hem après? Una determinada de veure el món", refle-

Els presentadors del volum 'Proust a Catalunya', Amadeu Cuito, Xavier Pla i Pere Gimferrer, dimecres passat a La Central de Barcelona ■ QUIM PUIG

xionava Gimferrer. L'autor considera que *A la recerca del temps perdut* és una obra "poètica i introspectiva" que presenta tot de personatges que esdevenen tots homosexuals o bisexuals, mal-

Gimferrer compara Proust amb Picasso: "Els dos fan de síntesi i de superació"

grat que, d'entrada, no són presentats així. "No desperta, tanmateix, cap hostilitat en el lector." Al final del cicle, integrat per set llibres, es presenta "una desfilada de fantasmes: tots els personatges han fingit ser el que no són".

Xavier Pla, curador de l'obra i director de la Càtedra Pla, va posar l'accent en la necessitat de posar en diàleg la cultura catalana amb els grans noms de la literatura universal, com ara Proust. "Potser aquest volum no és una *estructura d'estat*, com diu el periodista Joan Safont, però sí que és un gest polític posar en relació la figura d'un escriptor universal amb una petita cultura perifèrica que a priori podria semblar no

tenir cap relació." I hi va afegir: "La literatura catalana necessita interlocutors internacionals amb què mesurar-se per no quedar limitada a l'àmbit local."

Fent referència als "detractors" del subtítol, Pla va explicar que, en el debat que va enfrontar Proust al crític Sainte-Beuve, a Catalunya sembla haver-se imposat la visió "positivista i historicista" de la literatura que defensava Sainte-Beuve.

Respecte al volum, va dir: "Suposa una radiografia, sobretot d'entreguerres, i s'estudien personalitats com Josep Pla, Gaziel —el primer proustià—, Llorenç Vilallonga, Mercè Rodoreda, Miquel Àngel Riera, el mateix Pere Gimferrer o Salvador Dalí."

"Aquesta publicació ajudarà a divulgar l'obra de Proust", va apuntar Amadeu Cuito, president de l'Associació Catalana d'Amics de Marcel Proust (Scamp). De fet, el volum, que va sortir el novembre passat amb Arcàdia, ja va per la segona edició. Cuito va parlar de la sorpresa que va causar la "prosa innovadora" de Proust entre els seus contemporanis. Amb tot, els grans crítics ja van clissar la genialitat de l'escriptor, i a casa nostra el va defensar sobretot Gaziel, que va protagonitzar una polèmica amb Eugeni d'Ors. "Actualment ha renaixut l'interès per Proust, tal com deixen palès les dues traduccions simultànies en marxa de la *Recherche*." ■

Críticateatre

Jordi Bordes

Preciós quadre de bèsties, salvatges i ferides

L'ànec salvatge

Autor: Henrik Ibsen
Director: Julio Manrique
Dijous, 2 de març (fins al 9 d'abril),
al Lliure de Montjuïc

Julio Manrique debuta amb un Ibsen desconegut i és capaç de captivar a tothom. Perquè a l'agilitat argumental i escènica d'*El curiós incident*

del gos a mitjanit, ara li suma una densitat complexa en una peça de més de 130 anys. Revela també tenir molt bona mà amb textos de tall clàssic (una dramàturgia a mida de Cristina Genebat i Marc Artigau que esporga i dona aire). La trama s'acaba en la primera part; en la segona, esclata la densitat.

Amb la fragilitat del pare de la filla (volàtil Elena Tarrats), contrasta un univers d'adults aparentment infantils: l'embriac crònic d'en Molvik (Jordi Llovet l'interpreta divertidament patètic) o els fantasiosos Hialmar, el protagonista (Ivan Benet mostra un personatge incapaç d'adaptar-se a la veritat) i

el pare (incapaç d'adaptar-se a la societat, Lluís Marco); o turmentats: la mare pragmàtica i afectuosa (consistent Laura Conejero) o Gregor (sempre tot un Jeekyll, Pablo Derqui). També hi ha els personatges que naveguen per sobre del mal, amb més o menys consciència: Andreu Benito és un Werle

que no sap apropar-se al fill; Miranda Gas, una Soerby aprofitada primer i honesta finalment, i un doctor Relling (Jordi Bosch) que hauria de ser el déu benèvol.

Al peus d'aquesta tempesta, el soterrani. Però no és fosc com el de Benet i Jornet on hi ha un pecat amagat, sinó que és una

veritable Arcàdia en petit. I l'ànec salvatge és la gran peça preuada, la raresa. Cadascú mostra en alguna part de l'obra una perdigonada en la seva ànima. Tots són ànecs salvatges que es troben fora de lloc, que busquen un refugiament d'aquest fred que refreda el moll de l'os que és la soledat i l'engany. ■